

Cand. min. Diderik Cappelens mineralsamling – en foreløpig rapport

Fred Steinar Nordrum, Frode Andersen og Svein A. Berge

Innledning

På Holden i Ulefoss har det i mange år befundet seg en mineralsamling, bygget opp av cand. min. Diderik Cappelen (1856-1935). Hans sønnesønn med samme navn arvet mineralene. I 2000 ble Frode Andersen og Svein Arne Berge engasjert til å gjennomgå samlingen, som bar preg av å være flyttet flere ganger. De beste stoffene, 345 stykker, ble valgt ut, registrert og plassert i to store, fine montere hos familien. Den resterende del av samlingen, som ble stående i vognskjulet, ble i 2001 donert til Norsk Bergverksmuseum. Denne del er nå også registrert, og dette er en foreløpig oversikt over hele samlingen.

Kammerherre, cand. min. Diderik Cappelen

Diderik Cappelen ble født på Furustul i Ulefoss 21. juli 1856 og døde på i Oslo 7. mai 1935. Han tok examen artium i 1874 og ble cand. min. i 1881 etter studier ved Universitetet i Oslo. I 1882 underkastet han seg embedseksamens praktiske prøve (administrativ oppgave) på Kongsberg. I 1881 døde hans far, og i noen år overtok hans mor ledelsen av familiebedriften, Ulefos Jernværk, mens han fullførte bergstudiet og oppholdt seg noen studieår i England og Frankrike. I 1886 kom han tilbake til Ulefoss og overtok ledelsen av verket. Samme år giftet han seg. Han fikk derfor i liten grad praktisert som geolog, utover det han antagelig kunne gjøre i Fen jerngruver, som bedriften drev fram til 1927.

Innsamlingen

Diderik Cappelen begynte å studere geologi i 1877. Noen få stuffer i mineralsamlingen har årstallet 1876 på etiketten, mens ganske mange har årstallet 1877. De fleste av disse er merket med initialer og dona (eksempelvis "T.D.

dona 1877"). Disse eldste stoffene i samlingen er derfor mottatt som gave. Også i de påfølgende årene er det en del stuffer som er merket på samme måte. Tabell I viser hvilke initialer som er registrert. Noen av initialene er åpenbare og andre er enkelte ganger angitt mer utførlig, men for noen initialer er det ennå ikke klarlagt hvilke personnavn det dreier seg om. Mange stuffer stammer fra T.D., dvs bergmester Tellef Dahil (cand. min. 1846), opprinnelig fra Kragerø. Av særlig interesse er også donasjoner fra W.C.B. & H.R 1876, fra W.C. Brøgger og H.H. Reuschs reise til Elba dette år. Donasjoner kommer også fra T.M. (Thomas Georg Münster, cand. min. 1878), i noen år bestyrer av Bergskolen og Sølvverkets samlinger, og senere hytteskriver ved Sølvverket, O. Strøm på Kongsberg og Hj.Ros. (Hjalmar Roscher, cand. min. 1882 og senere ansatt på Modum Blaafarveværk og Ringerike nikkelverk). En del prøver er donert av M. Gerest i Frankrike i 1882. Mange stuffer ble gitt av F.R. i 1877, av I.V. 1877-1880 og av W. i 1880, men foreløpig er det ikke kjent hvem som skjuler seg bak disse initialene. På noen etiketter står det skrevet Leuk. dona 80., uten at det vites hva Leuk. står for.

Årene 1878-1880 og 1882 er preget av egeninnsamling. Særlig er det mye materiale fra Langesunds fjorden fra årene 1878-1880. Tabell II viser hvilke lokaliteter i larvikittområdet han besøkte. I 1879 fant han et mineral på Vesle Arøya som W.C. Brøgger (1884, 1890) beskrev og gav navnet cappelennitt. To biter av dette mineralet er fortsatt i familiens eie. I den del av Cappelens samling som i 2001 ble donert til Norsk Bergverksmuseum, er det en stoff med etikett: "Natrolit, straalig, Arøskjær, Eikaholmen, 1879." Dette er en fin stoff med hambergitt, som først ble beskrevet av Brøgger i 1890 fra fastlandet

Kammerherre, cand. min. Diderik Cappelen (1856-1935). Fotografiet er utlånt fra familien Cappelen på Holden, Ulefoss. Foto: Gustav Borgen, Christiania.

nær Helgeroa. Cappelen kunne derfor ha blitt førstefinner av ennå et mineral.

Fra etikettene kan vi også se at Cappelen var på innsamlingsturer til Bamble og Kragerø (1878), til Vannsjø ved Moss (1879 og 1880), til Eiker (1878, 1879) (Hamrefjell, Gunderud og Rundemyr), til Kviteseid (Dalane og Heivandet, 1878) og Brunkeberg (Nordgaarden), til Sauland (cyprinforekomsten), antagelig Søftestad jerngruve i Nissedal og kanskje Åmdals kobberverk i Tokke (etiketter mangler). Han samlet prøver i Fenfeltet (særlig 1880). Under arbeidet med den praktiske prøven på Kongsberg i 1882 anskaffet han en rekke prøver. I 1882 var han på tur (mye med tog) gjennom Tyskland, Luxembourg, Frankrike og Spania. Det er ikke funnet stuffer som tyder på egeninnsamling i 1881. Tiden ble sansynligvis prioritert til eksamensforberedelser.

Mange prøver til den systematiske delen av samlingen er anskaffet ved kjøp, særlig fra Tyskland. Dette sees på etiketter med tysk tekst. Noen etiketter har påtrykt firmanavn. De fleste av disse stammer fra K.S. Mineralien-Niederlage zu Freiberg. Det er også etiketter fra Kranz & Comp. i Berlin. Noen etiketter er fra Éllöfe et Cie, Naturalistes (Paris, r. École-de-Médecine, 10). Mange av stoffene i den systematiske samlingene har ikke oppgitt funnsted, men de etikettene som har, viser at de fleste stammer fra Europa, fra Ural til England, med en sterk overvekt fra Tyskland. Men det er også stuffer fra Nord- og Sør-Amerika, Afrika, Asia og Australia. Det er registrert stuffer fra 34 land/stater (Se tabell III). Det er ofte svært vanskelig å forstå de håndskrevne lokalitetsnavn. Siden de utenlandske lokalitetene ofte er ukjente for oss, er det mange for oss usikre eller uforståelige lokalitetsnavn som venter på en skriftekspert.

Det er usikkert hvordan alle de utenlandske stoffene er anskaffet. Noen er donert, noen kan være kjøpt med hjem av andre, noen kan være innkjøpt/innsamlet på egne reiser og mange kan være bestilt pr post fra Norge ut fra salgslister eller ønskelister.

De fleste stoffene i samlingen er anskaffet i perioden 1877-1882, men det er også tilført spredte stuffer i årene senere. Den yngste stoffen hvor årstall er angitt, stammer fra 1931 og er en ertsstoff med blyglans, sinkblende og kobberkis fra "Værftet, Horten".

Mange av mineralene i samlingen er representert med mange eksemplarer. Det gjelder særlig mineraler som anskaffet ved egeninnsamling, men samme mineral kan stamme fra flere lokaliteter. Antall mineraler er derfor betydelig lavere enn antall stuffer (ca. 2000). Det er registrert over 200 ulike mineraler og varieteter av mineraler (se Tabell IV), samt en del geologisk materiale som ikke er mineral. I tillegg er det et begrenset antall ertsstuffer, bergartsprøver og fossiler.

Samlingens oppbevaring og organisering

Diderik Cappelens mineralsamling ble i mange år oppbevart i fire skap. De to fineste skapene, hvor den viktigste del av samlingen ble oppbevart, stod tidligere i rommet som idag er garderobe på Holden. De står idag i Ovnmuseet på Holden, som i hovedsak inneholder samlingen med ovner og andre gjenstander fra Ulefos Jernværk. De to andre skapene med mineraler stod i vognskjulet. De er nå donert til Norsk Bergverksmuseum.

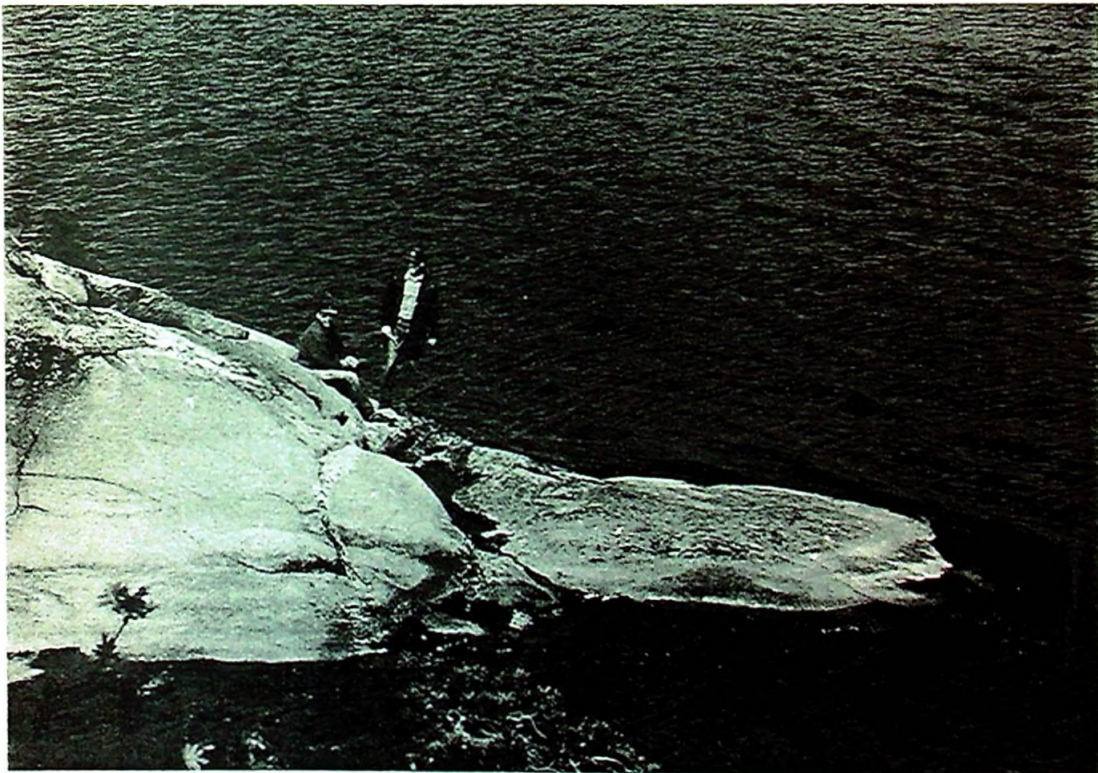
En god del stuffer er i årenes løp på forskjellig måte forsvunnet ut av samlingen, og noen stuffer er ødelagt ved forvitring på grunn av oppbevaringsforhold med høy luftfuktighet. Ganske mange stuffer mangler nå etiketter, og ganske mange etiketter og en del esker mangler stoff. En del etiketter og noen esker er mer eller mindre gått i oppløsning, slik at skriften er borte eller vanskelig kan leses.

Opprinnelig må samlingen ha bestått av ca 2 000 stuffer. Den kan deles i to deler. Den største delen er norsk, egeninnsamlet materiale samt donasjoner fra norske geologer/bergingeniører/andre bergfolk. I den norske delen dominerer prøver fra Langesundsforden. Omlag halvparten av den totale samlingen stammer derfra.

Diderik Cappelen ved de to mineralskapene, som med innhold er donert til Norsk Bergverksmuseum. Foto: F.S. Nordrum 2001.

Jeff Scovil og Knut Edvard Larsen på Vesle Arøya, på stedet hvor cappelenitt skal være funnet. Foto: F.S. Nordrum 2001.

Den utenlandske del, som i hovedsak er anskaffet ved kjøp eller donasjoner, er stort sett systematisk bygget opp som en studiesamling. Mange av stoffene fra denne systematiske delen av samlingen mangler funnstedet og årstall på etiketten. Bare navn, formel og hardhet er oppgitt.

Samlingen har vært meget godt organisert med esker og løse etiketter til de fleste stuffer, og mange stuffer har i tillegg påklistret etikett.

Sluttbemerkninger

Mineralsamlingen som er bevart etter cand. min. Diderik Cappelen, viser en uvanlig stor samlerinteresse. Dessuten en stor systematisk sans og betydelig arbeidskapasitet. En så stor og systematisk oppbygget mineralsamling, opparbeidet ved egeninnsamling, donasjoner og kjøp gjennom noen få studieår, kjenner ikke vi til fra universitetenes historie i Norge.

Samlingen gir en god oversikt over de mineraler og mineralforekomster som var kjent rundt 1880. Spesielt gjelder det Norge, og især Langesundsområdet.

Kvaliteten på mineralstoffene er i de fleste tilfellene ordinær, men fra Langesundsfjorden er det et betydelig antall stuffer av høy kvalitet, noen i verdensklasse. Det gjelder særlig for cappelennitt-(Y), leukofan, melinofan, thoritt, katapleitt og homilitt. Det er enkelte høydepunkter også fra andre norske forekomster, og mineralprøver fra noen av disse forekomstene er uvanlig å se i dag, enkelte av forekomstene er ikke lenger tilgjengelige.

Diderik Cappelen's samling har stor historisk interesse. Den imponerer ved sin bredde, systematiske oppbygging og høydepunkter, og ikke minst for den korte tiden det tok å bygge den opp. Den var sansynligvis den beste mineralsamling i privat eie i Norge på 1800-tallet. Fortsatt er den en meget god privatsamling, særlig på grunn av kvaliteten på de beste mineralstoffene fra Langesundsfjorden.

Appendiks I: Cappelennitt-(Y)

W. C. Brøgger mottok en prøve av et ukjent mineral fra en syennittpegmatitt på Vesle Arøya i Langesundsfjorden fra "godseier D. Cappelen" i 1879 (Raade 1996). Han gir mineralet navnet cappelennitt etter finneren (Brøgger 1884, 1890). Sparsomt materiale fra dette funnet er oppbevart på Geologisk Museum i Oslo, Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm og hos familien Cappelen i Ulefoss. Det er ikke gjort nye funn av dette mineralet siden.

Appendiks II: Diderik Cappelen's praktiske eksamensarbeide

D. Cappelen 1882. Den praktiske prøven til embedseksamen i mineralogi (cand. min.).

Thema til praktisk Oppgave.

Der meddeles en summarisk Fortegnelse over det Personale, der sorterer under Overstigeren i søndre Gruberevier, med Forklaring over de hovedsageligste Pligter, som paahviler Stigerne, Natstigerne. Opsynsmænderne, Formænderne, Vægterne, tilligemed Angivelse af det Arbeide, hvortil hver Arbeidsklasse sædvanlig anvendes. Endvidere meddeles en Fortegnelse over de Böger, som føres i Revieret, med Forklaring over hver Bogs Øiemed og med Angivelse af hvem som fører den.

35 håndskrevne sider.

Undertegnet: Saggrenden den
11te August 1882.

D. Cappelen

KS BKO 53 (Kongsberg Sølvverk Bergkandidatoppgave nr. 53)
SDJno. 397/1882 (Sølvverksdireksjonen Journal no.)
Sølvverksarkivet, Riksarkivet, Oslo.

Takk

En hjertelig takk til Diderik Cappelen for hjelpsomhet og donasjon.

Litteratur

BRØGGER, W. C. (1884): Foelöbig meddelelse om to nye norske mineraler, Låvenit og Cappelinit. *Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar*, 7, 598-600.

BRØGGER, W. C. (1890): Die Mineralien der Syenitpegmatitgänge der südnorwegischen Augit- und Nephelinsyenite.

Zeitschrift für Krystallographie und Mineralogie, 16, XVII + 235 pp. + 663 pp. (+ 4 Plates). (hambergitt s. 65-67, cappelinit s. 462-467, fig. 3 på plate XX).

RAADE, G. (1996): Minerals originally described from Norway. Including notes on type material. *Norsk Bergverksmuseum Skrift* 11, 121 s.

Tabell I: Donatorer til Cappelens samling.

- W.C.B.&H.R. 76 (Waldemar Christopher Brøgger, professor, og Hans Henrik Reusch, direktør for Norges Geologiske Undersøkelse)
- W.C.B. 80
Br. 81 (funn 76) Brøgger
Reusch 08
T.D. 77 (bergmester Tellef Dahll, cand.min. 1846)
F.R. 77
T.M., Tho.M. 77, 78 (Thomas Georg Münster, cand.min. 1878, i noen år bestyrer av bergskolen på Kongsberg, bestyrer av Sølvverkets samlinger og hytteskriver ved Sølvverket)
- I.V. 77, 78, 79, 80
A.P. 78 (antagelig Abraham Godtfred Puntervold, cand.min. 1882, senere bergmester)
W. 80 (Prøver fra Ural, Tyskland, Grønland, Hvaler, Eiker, Svelvik, Frankrike, Lindesnes, Hidra, Sicilia, etc.)
- Leuk. dona 80
Hj. Ros. 81 (Hjalmar Roscher, cand.min. 1882, ansatt på Modum Blaafarveværk og Ringerike nikkerverk)
- P. Hol 81
O. Strøm 82 (på Kongsberg)
M. Gerest 82 (Frankrike, antagelig mottatt på utenlandsturen i 1882)
H.S.
A.F.

Tabell II: Diderik Cappelens feltturer

	1878	1879	1880	1881	1882
Langesundsfjorden	Barkevik Eikaholmen Låven Stokksund Arøyskjær Brattholmen	Barkevik Eikaholmen Låven Stokksund Arøyskjær Stokkøya Barkevikskjær Lammeskjær Sikteøya Stavern Vesle Arøya	Barkevik Eikaholmen Stokkøya		
			Lille Arøya Store Arøya Bjerkøya Hestholmen Risøysundet		
Andre turer	Eiker Kragerø Bamble	Eiker			
		Vannsjø, Moss			
			Fen Indre Telemark		
					Kongsberg
					Tyskland Luxembourg Frankrike Spania

Det er ikke registrert samleturer i 1881. Trolig var Cappelen opptatt med å lese til eksamen. I 1882 gjennomførte han den praktiske prøven på Kongsberg. Samme år dro han på langtur nedover på kontinentet.

Tabell III: Funnsteder

Australia,
 Dundas, Tasmania
 Broken Hill
 California
 Chile
 Copiapo
 Coquiinbo
 Colombia
 San Jorge, Amalfi, ved Escobar
 Colorado
 Leadville
 Pikes Peak
 England
 Dry Gill Mine i Cumberland
 Durham
 Finland
 Frankrike
 Anzin, Normandie
 Bodeumais?
 Bretagne

 La Chapelle, St. Urins nær Bourges
 Logny
 Paris
 St. Amand
 Vierzon
 Grønland
 Kangerdluarssuk
 Narsarssuk
 Hellas
 Naxos
 Honduras
 Island
 Italia
 Cauzocoli Predazza, Fassatal, Tirol
 Cauro?oole, Fleimstal?, Tirol
 Canzosoli in Fleimsthal in Tirol
 Fassatal
 Grotta d'Odgi ved San Piero in
 Campo, Elba
 Mouroni? B.
 Montebras
 Rio Marina, Elba
 Sicilia
 Solfatara, Napoli
 Luxembourg
 Soulbois
 Massachuseth, USA
 Chester
 Mexico
 Michigan, USA
 Lake Superior

Montana, USA
 Namibia
 Otawi gruven
 New Jersey
 Franklin
 Norge
 Arendal
 Alve brudd, Tromøy
 Helle brudd, Næskilen
 Kjenlid
 Murefjær
 Bamble
 Havredal
 Meinkjær
 Ødegaard
 Byrud, Minnesund
 Bodø
 Granat Sørfold/Fauske
 Eikern
 Gunderud
 Hamrefjell
 Rundemyr
 Egersund
 Ekersund (Egersund?)
 Fen
 Bjørndalen
 Bredgangen
 Sti
 Søve
 Teigen
 Vibeto
 Vibetoåsen
 Aasestollen, Fehn
 jerngruver
 Finnmark
 Froland
 Gjerstad
 Fjone
 Grefsenåsen
 Hidra (Hitterö), Flekkefjord
 Hvaløen (Hvaler?)
 Horten
 Verftet
 Kjenner?
 Kongsberg
 Gottes Hülfe in der Noth
 Jonsknuten
 Sandsvær
 Konnerud
 Kragerø
 Dybedalen
 Dybedals Grube
 Frydensborg
 Kil
 Langø, Kirekgaarden

Løkkens Grube	Texas
Malmhellen	Peru
Valberg	Romania
Kristiansand	Dognaczka in Banat
Kviteseid	Nagyag?
Dalane	Rhotcsia?
Heivandet	Russland
Langesundsfjorden	Alopajewsk, Ural
Arø	Beresowsk am Ural
Arøskjær	Miosk, Ural
Barkevig	Obdorsk, Sibir
Barkevigskjær	Spania
Bjerkø	Bilbao, ved Anzin?
Brattholmen	Monte An?iata
Brevig	Sveits
Eika	Gletch Wallis
Eikaholmen	St. Gothar, M. Gerest
Fredriksværn (Stavern)	St. Marcel in Piemont
Hestholmen	Zermatt
Lammeskjær	Sverige
Lille Arø	Andrarum?
Løvø	Ridderhyttan
Laaven	Tunis
Risøysundet	Gabes
Sikelsø (Sikteøya)	Tsjekkia (Böhmen)
Stokksund	Bleistadt
Stokø, Bundvigen	Joachimsthal
Store Arø	Tyskland
Vesle Arø	Altenberg
Leksvik, Fosen	Andreasberg am Harz
Lindesnes	Annaberg in Sachsen
Eidland	Bad Ems
Moss	Bad Grund, Harz
Vannsjø	Bensdorf (el. Beusdorf), Rheinland
Jeløya (Gjeløen)	Bodenais?, Bayern
Murefjell	Eifel
Narverud	Frankenberg in Schlesien
Røros (Røragen)	Freiberg
Sauland	Greifendorf
Skrevann, Skafse, Tokke	Greisendorf
Skutterud, Modum	Grube Alte Hoffnung, ?, Freiberg
Snarum	Grube Georg
Sokndal, Blaafjeldet	Grube Himmelfürst
Songsvann (Sognsvann?)	Jaedisdorf
Storvarts, Røros	Laachen See
Svelvik	Langeberg, Schwarzenberg
Søftestad, Nissedal	Langenstriegis? ved Frankenberg
Søndelevfjord, Ramskjær?	in Sachsen
Tvedestrand	Mansfeld
Åmdalsverk	Marienberg v/Anssig?
Nesmark	Nieder....?, Eifel
Åmdal gruver	Neudorf?
Ny-Caledonia	Oberstein
Nummea?	Oelnitz in Vogtland
Pennsylvania, USA	

Ollberg (ev. Oelberg,
 Siebengeb.(irge)
 Prinzregent Schacht. Brü?(r, n)
 Rhonebisch?
 R?esc?gebirg
 Roszwein?
 Siegen
 Striegan? in Schlesien
 Striegau in Schlesien
 Tönstein Laach
 Waldheim

Zinnwald
 Ungarn
 Felsöbanya
 Kapnik
 Østerrike
 Bleiberg, ? Villach im Kärnten
 Knappenwand
 Kärnten
 Sulzbach
 Zillerthal, Tyrol

Tabell IV: Registrerte mineraler og annet i samlingen

Acmitt (Akmitt)	Blyglans
Adular	Boracitt
Aeschynitt	Bornitt (broget kobber)
Agat	Bourmonitt
Aktinolit	Bronzitt
Albitt	Brucitt
Allanitt-(Ce) (Orthitt)	Brunkull
Allophan	Calamin (brukt om smithsonitt, hydrozinkitt og hemimophitt, og som gruveutrykk for oksydert sink)
Almandin	Cappelenitt-(Y)
Ametyst	Cassiteritt ("tinnsten")
Analcim	Cerussitt
Andalusitt (Chiasolit)	Chabazitt
Andraditt	Chalcedon
Anhydritt	Chalkanitt (syntetisk)
Annabergitt	Chiasolit (andalusitt)
Anorthitt	Chrysokoll
Antimonitt (stibnitt?)	Chrysotil (serpentinastbest)
Antimonglans (stibnitt)	Cinnobaritt (Zinnober, cinnabar)
Antimonium (antimon?)	Celestin (Cölestin)
Antofyllitt	Columbitt
Apatitt	Condrott (chondrott eller clinohumitt)
Apofyllitt	Coquimbitt
Aragonitt	Cordieritt (Dichroit)
Arfvedsonitt	Crocoitt ("Rotbleierz")
Argentitt	Cyprin
Arsenkis (Arsenikkis)	Datolitt (var. Botryolitt)
Asbest (hornblendeasbest)	Desmin (stilbitt)
Aspasiolitt	Diaspor
Astrofyllitt	Dichroit (cordieritt)
Atakamitt	Diopsid
Augitt	Disthen (kyanitt)
Auripigment	Dravitt
Autun Uranitt (autunitt)	Elpiditt
Axinitt	Elæolitt (nefelin)
Azuritt (Kobberlazar)	Energitt
Baritt (tungspat)	Enstatitt
Beryll	
Biotitt	

Epidot
 Epsomitt
 Erythrin
 Eudialitt (Eukolitt)
 Euxenitt
 Fahlerz (terahedritt)
 Famatinitt
 Fassaitt (pyroksen: diopsid eller augitt)
 Fergusonitt (Thyritt)
 Ferrowolframitt
 Flint
 Flusspat
 Forkislet tre
 Franklinitt
 Gadolinitt
 Garnieritt
 Gips
 Glanskobolt (koboltglans, cobaltitt)
 Grafitt (graphitt)
 Granat
 Gull
 Harmotom
 Hauyn
 Hellanditt
 Helvin
 Hematitt ("specularit")
 Heulanditt
 Hiortdahlitt
 Homilitt
 Hornblende
 Hyalitt (opal)
 Hydroksylapatitt
 Hydrotalkitt
 Hydrozinkitt (Zinkblüte)
 Ilmenitt (Titanjern)
 Iserin?
 Jernaugitt
 Kalaitt (Turkis)
 Kalkspat
Kamplytitt [kampylitt=mimetitt]?
 Kaolin
 Cancrinitt
 Katapleiitt
 Keramohalitt (alunogen)
 Kermesitt
 Kjerulfin (wagneritt)
 Kloritt
 Kobber
 Kobberkis
 Kobberglans
 Koboltglans (Glanskobolt, cobaltitt)
 Korund, var. safir
 Kromitt
 Kvarts
 Kyanitt (Disthen)

Lapis lazuli
Lepiak?
 Leucitt
 Leukofan (leukofanitt)
 Linnaritt (Bleilasur)
 Ludwigitt
 Magnesitt (var. Ofimagnesitt)
 Magnetitt (Magnetjern)
 Magnetkis
 Malakitt (Malachitt)
 Malakolitt (diopsid)
 Melanitt (Ca,Fe-granat)
 Melinofan (melifanitt)
 Menilitt (opal)
 Mikroklin
 Mimetesitt (mimetitt)
 Molybdenglans
 Monazitt (Monacitt)
 Mosandritt (Mozandritt)
 Muskovitt
 Natrolitt
 Nefelin (Elæolitt)
 Orthitt (allanitt)
 Orthoklas
 Olivin
 Oolittjern (oolittisk jernerts)
 Opal
 Orangitt (thoritt)
Par cocha?
Pechnolitt?
 Petalitt
 Pinitt
 Plagioklas
 Platina
 Polykras
 Prehnitt
 Prismatin
 Prostitt
 Psilomelan
Punelitt?
 Pyrop
 Pyroklor
 Pyromorphitt
 Rav
 Realgar
 Rhodonitt (Mangan kisel)
 Rinkitt
 Rutil
 Rødjernstein, Glaskopf (hematitt)
 Røykkvarts
 Sanidin
 Scheelitt
 Senarmontitt
 Serpentin
 Sideritt (Jernspat)

Sinkblende
Smergel
Sodalitt
Solstein
Spinell
Spreustein
Spydglans (stibnitt)
Steenstrupin
Steinkull
Stilbitt (desmin)
Strontianitt
Svovel
Svovelkis
Sylvin
Sølv
Talk
Tellurvismut
Tetrahedritt (Fahlerz)
Tigerøye
Tinkal (tincalconitt?)
Tinnstein (cassiteritt)
Titanitt
Titanjern (ilmenitt)
Thomsonitt
Thoritt (orangitt)
Thulitt
Thyritt (fergusonitt)
Topas
Torbernitt

Tremolitt
Treopal
Triomitt-(Ce)
Tungspat (baritt)
Turkis
Turmalin (schörl)
Uranbekerts (Uranpecherz)
Uvarovitt
Vanadinitt
Vesuvian
Violan (Mg-rik omfacitt eller diopsid)
Vismutglans (Wismutglans)
Vivianitt (Blaueisenerz)
Wagneritt (var. Kjerulfin)
Wavellitt
Wolckhovskoitt?[Wolchonskoitt=Volkonskoitt]
Wolframitt
Wøhleritt
Ytrotitanitt
Zaratitt
Zinnober (Cinnobaritt, cinnabar)
Zinnwalditt
Zirkon
Ziegelerz (blanding av cupritt og goethitt)
Zoisitt (var. thulitt)
Ægirin
Ørkenrose